

Központi Kibernetikai Laboratórium

létesült Szegeden Dr. Kalmár László egyetemi tanár vezetésével

"A maradtaság, az egy helyben topogás idegen a dinamikuss, forradalmi, mindig előre törekvő szocialista temetés természetéről. Gyorsabban és maradéktalanabbul hasznosítanunk kell mindazt, amit hasznunkban a tudomány és a technika teremt. Betárhban kell átvennünk minden jót a külföldi munkamódszerekből, átgöngyölnünk kell fejlesztenünk a szakosítást és a kooperációt, meg kell gyorsítani a tervezés komplex gépezetét és automatizálásának útját. A kommunista gazdaság építése során nem térhetünk a konzervatívizmushoz a technikában."

(Részlet az SZKP XXII. kongresszusának anyagából)

Hosszú és fáradságos munkára előzte meg a Kibernetikai Laboratórium létrehozását. Ennek körülményeiről és jelentőségéről beszélgettünk dr. Kalmár László professzorral a Bolyai Intézetben. Elmondotta, hogy

a kibernetika komplex tudományos irányzat, amely a valamenyiféle mozgástörvényekben megfigyelhető, közös vonásokat kutatja.

Az általános érvényű törvények segítségével az egyes mozgásformákról pontosabb ismereteket szerezhetünk. Például kutatja a vezetés általános törvényeit. A vezetéket a biológiai mozgástörvények esetében az agy, a társadalomban a kormány tölti be.

A kibernetika fejlődését a második világháború is segítette. Az Angliát támadó V-2-kezt vadászgépekkel nem tudták arálmadani, nem nagy sebességgel miatt. Ezért automata agyukat konstruáltak, amelyek csak számológép segítségével tudták működtetni. Ennek eredményeként

született a kibernetika. A kibernetika a biológiai, társadalmi, technikai gépek már hihetetlen sebességgel vizsgálja meg a kapcsolódásokat.

Dr. Kalmár László kérésére Kosuth-díjas tudósunk, elismert tekintély világvizsgálatban is a kibernetika területén.

Kitartó és szenvedélyes alkotómunkája számottevő alkotásnak tekinthető a most működésbe lépő — valljuk be: szerény kerekék között született — Kibernetikai Laboratórium, és ennek jelentőségét nem lehet eléggé és elégszer méltatni.

Első kérdésünk Kalmár professzorhoz:

— Mi a Kibernetikai Szakbizottság feladata?

— Funkcióit tekintve tájécsadó szerve a Kibernetikai Laboratóriumnak. A kibernetika komplex jellegéből adódik, hogy a Szakbizottság tagjai között jónéhány tudományág képviselője megtalálható.

A Szakbizottság elnöke dr. Kalmár László Tagjai dr. Abraham Ambrus egyetemi tanár, az Általános, Alkalmazási és Biológiai Intézet tanár-egyeztetője dr. Agoston György egyetemi tanár, a Neveléstudományi és Lélektani Intézet tanár-egyeztetője dr. Fodor Géza docens tudományos rektorhelyettes dr. Rajdó Péter egyetemi tanár, oktatási rektorhelyettes, a Földrajz tanár-egyeztetője, dr. Erdőss Ferenc közgazdász, gazdasági rektorhelyettes, dr. Huszák István egyetemi tanár, az Idegklinikai igazgató, az Orvosi Egyetem egyetemi tanár, az Élettani Intézet

vezetője; dr. Kovács István egyetemi tanár, az Államfoglalt Tanszék vezetője, dr. Székely Sándor aspiráns, a Filozófiai Tanszék adjunktusa.

A Kibernetikai Szakbizottság 1962. december 28-i ülésén javaslatot fogadott el, amelyben vázolta

a Központi Kibernetikai Laboratórium feladatát,

mely szerint oktatási, tudományos kutatási — szolgáltató jellegű valamint gyakorlati alkalmazásokkal kapcsolatos feladatokat lát el.

Az oktatási feladata közé tartozik: a matematikai szakirányban való részvétel, a »Matematikai gépek« c. előadás és »Matematikai laboratórium gyakorlatok« c. gyakorlati megértés. Kibernetika előadásokat és tanfolyamokat kell tartani a szegedi egyetem azon tudományos dolgozói részére, akik szaktudományuk kibernetikai vonatkozású problémáival kívánják foglalkozni. Ide tartozik még az a témakör, amely a kibernetika általános foglalkoztatása, valamint

kibernetikai segítségnyújtás az egyetemi oktatáshoz és az egyetemen folyó tudományos kutatáshoz.

A tudományos kutatás körébe tartozik többek között:

Az élő szervezet egyes szabályozási működéseinek (pl. a szem mozgása) modellezése, amelynek kutatóhelye a Pécsi Orvostudományi Egyetem Anatómiai Intézetében és a József Attila Tudományegyetem Központi Kibernetikai Laboratóriumában lesz. Ide sorolható a tudományegyetemünkön és a Szegedi Orvostudományi Egyetemen intézteiben jelenleg már folyó, a kibernetikával összefüggő részleltudományok koordinálása, tudományos együttműködésen alapuló kutatásokkal való szervezése, továbbá újabb tudósok bevonása ebbe a munkába.

Szétlenni kell a Szeged környéki ipar, mezőgazdaság, valamint a közlekedés automatizálása és komplex automatizálása során felmerülő kibernetikai problémák megoldását.

A szolgáltató jellegű feladatok közül az Egyetemi Könyvtár teendőinek gépesítése és automatizálása tartóhat számot leginkább figyelemre. A katalogizálást gépek segítségével végző majd és az egyes művek kikeresése is csak pillanatig tart. Ehhez hasonlóan könnyűnek meg és leszik olcsóbb az egyetemi adminisztrációt.

Végül soron a kutatásoknak az emberi munka megkönnyítése és a természetes színvonalnak és gazdaságosságának javulását kell elősegítenie. A Szegeden és környékén levő ipari üzemek és a mezőgazdasági műszaki fejlesztését, automatizálását, határozottan fogja elősegíteni.

A Kibernetikai Laboratórium.

A kibernetikának a békafőútonunkban, a kommunizmus felépítésében lebeláthatatlan jelentőségszerpe.

Ez a tettebbi idezetből kitűnik, amely arról tanúskodik, hogy Szovjetunióban felismerték ennek fontosságát. Nem is nehéz ezt betámasztani. Mégis vannak olyan akadályok, melyekkel Kalmár professzornak meg kell küdenie azért, hogy a kibernetika problémáit megoldójanak.

A MTA — felépítésből következően — nem képes felkarolni a kibernetika kutatásokat — mondja dr. Kalmár László. — Ez osztályokra való tagozódást adódik, valamint abból, hogy nem sorolható egyike se a kibernetika. Ezért fonta ennek a Laboratóriumának megvalósítása, amelyben nagy szerepe volt a Tudományegyetem vezetői munkájának és támogatásának.

Kalmár professzor gyakran jár üzemekben és tanácsaival segíti azok működését. Kilónál fontosnak tartja a korszerű vegyipar megteremtését.

A Szegeden felépülő 6 méter magas tetőzeténél is egyelőre kell venni az automatizálás szükségességét.

Az emberre karos végtagokat a korszerű gépek ellenőrzik a korszerű gépekben, vagyis mindkét irányban az emberrel kapcsolatban az emberrel kapcsolatos számítások elvégzése sok esetben 50-60%-kal emelkedne a termelékenység.

— A kapitalizmusban nál gondot okoz a termelői fejlődése és bizonyos intézkedésekkel gátolják az autmatizálást. Leginkább fégyvergyártásban alkalmaznak. Technikai fejlettségű emelése ezért politikai érdeke. Túl kell szárnyalnunk kapitalizmus színvonalát és ez sem utópia! —, amemagával hozza a kapitalizmus leggyőztesét, a válságnak teljes elmulasztását.

Dr. Kalmár László beszé a személyi kultusz időszakaának tévedéseiről is, amelyek gátolják a kibernetika fejlődését.

Szerencsére a mai politika legkötür alkalmas az eredetis kutatómunkához. Ilyen akadnak is egyesek akik tejes mértékben nem tudják számolni magukban a műtal, az a jellemző, hogy tekarolják Kalmár professzort, a segíti.

Önmagától állg beszé Talán egy másik találkozás alkalmával erre is sor kerül Addigis beszéljen helyet az, amit eddig tett és tenfog a kibernetika fejlesztésért és gyakorlati alkalmazásáért.